

РОБОЧА ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СТРАХУВАННЯ ТА СТРАХОВІ ПОСЛУГИ

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

ОП **Фінансовий менеджмент та банківська справа**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від _____ серпня 2019 р.

Гарант освітньої програми
Викладач дисципліни

проф. Лугош Л. М.

Анотація дисципліни

Предметом навчальної дисципліни «Страхування та страхові послуги» є цивільно-правові відносини щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій, визначених договором страхування або чинним законодавством за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів та доходів від розміщення коштів цих фондів. **Метою** навчальної дисципліни «Страхування» є оволодіння теорією і практикою страхування, набуття навиків фінансово-економічної роботи у сфері страхування.

Основні завдання дисципліни «Страхування» полягають у:

- з'ясуванні об'єктивної необхідності, сутності, функцій, принципів і ролі страхування;
- висвітленні організації та шляхів розвитку страхового ринку та державного регулювання страхової діяльності;
- розгляді умов особистого, майнового страхування, страхування відповідальності, перестраховування з позицій вітчизняного та зарубіжного досвіду;
- вивченні особливостей та шляхів удосконалення фінансової діяльності страховиків.

По закінченню вивчення дисципліни студент буде **знати**:

- знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях страхування;
- знати і розуміти теоретичні основи та принципи функціонування страхового ринку;
- знати механізм функціонування страхового ринку;
- володіти методичним інструментарієм діагностики фінансового стану страхових компаній;
- оцінювати необхідність перестраховування ризиків;

- розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері страхування
- ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію,
- розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем;
- знати умови взаємовідносин учасників в різних галузях страхування,
- вміти розраховувати страхові платежі і суми страхових відшкодувань.

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

- здатність досліджувати тенденції розвитку страхування за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу;
- розуміння особливостей функціонування сучасного страхового ринку України та зарубіжних країн, його структури;
- розуміння особливостей функціонування сучасного ринку перестраховування;
- здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення задач оптимізації;
- функціонування страхового ринку;
- здатність застосовувати знання законодавства у сфері регулювання страхового ринку;
- здатність аналізувати фінансову звітність страхових компаній, визначити їх фінансову надійність;
- здатність виконувати контрольні функції у сфері страхування.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям, СВО	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	07 – Управління та адміністрування 072 – Фінанси, банківська справа та страхування	обов'язкова	
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	
Загальна кількість годин – 150		Семестр	
		7	
		Лекції	
		40 год.	0 год.
	СВО: Бакалавр	Практичні	
		28 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		82 год.	0 год.
		Вид контролю	
		екзамен	

РОЗДІЛ 3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування.

Тема 2. Класифікація страхування.

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка.

Тема 4. Страховий ринок.

Тема 5. Страхова організація.

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності.

Тема 7. Особисте страхування.

Тема 8. Страхування майна.

Тема 9. Страхування відповідальності.

Тема 10. Перестраховання і співстраховання.

Тема 11. Доходи, витрати та прибуток страховика.

Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії.

РОЗДІЛ 4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування

Виникнення страхування. Сучасні наукові уявлення про сутність страхування як економічної та історичної категорії, його роль у соціально- економічному перетворенні суспільства та специфічні ознаки страхування, що відрізняють його від інших економічних категорій. Страхування як гарантія безперервності процесу суспільного відтворення.

Основні функції, які виконує страхування, його властивості та суспільне призначення. Принципи страхування. Основна страхова термінологія.

Форми страхового захисту.

Тема 2. Класифікація страхування

Класифікація страхування як форма виразу розбіжностей у формах організації страхової діяльності, об'єктах страхування, спеціалізації страховиків, формах проведення страхування.

Необхідність та основні ознаки класифікації страхування. Основні класифікаційні ознаки страхування: історична, економічна та юридична.

Класифікація страхування за економічною ознакою. Галузі, підгалузі та види страхування. Накопичувальне та ризикове страхування.

Класифікація страхування за формою проведення.

Класифікація страхування згідно директив ЄС.

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка

Поняття ризику в страхуванні. Сутність страхових ризиків, їх основні характеристики. Види страхових ризиків. Оцінка ризику та критерії визначення ціни страхування. Методи управління ризиком. Зміст ризик-менеджменту у страхуванні.

Страхування і перестраховання ризиків як різновид оплаченого трансфера ризику іншій особі.

Поняття, зміст і призначення актуарних розрахунків у страхуванні. Джерела інформації для виконання актуарних розрахунків.

Визначення поняття страхового тарифу, його структури й порядку розрахунку.

Тема 4. Страховий ринок

Поняття та сутність страхового ринку як сукупності економічних відносин між його учасниками з приводу купівлі-продажу страхових послуг, принципи його функціонування. Учасники страхового ринку.

Суб'єкти страхового ринку. Сучасний стан страхового ринку України. Концепція подальшого розвитку страхового ринку України.

Страхові посередники в системі реалізації страхових послуг. Страхові агенти. Страхові брокери. Перестрахові брокери.

Аквізиція. Аквізиційна діяльність. Сутність і завдання маркетингу в страхуванні. Завдання служб маркетингу.

Реклама страхових послуг. Функції реклами у маркетинговому страховому середовищі.

Зміст та основні умови договору страхування.

Тема 5. Страхова організація

Страхові компанії: види та значення. Організаційні форми страховиків. Організаційна структура та управління страховими компаніями. Зміст основних принципів управління страховою компанією.

Класифікація страховиків. Критерії класифікації: за належністю за інституціональною ознакою, за територією обслуговування, за розміром (величиною) статутного капіталу та обсягом надходження страхових платежів. Кептивна страхова компанія.

Мета та необхідність створення об'єднань страховиків. Функції об'єднань страховиків. Ліга страхових організацій України. Моторне (транспортне) страхове бюро України. Страхові пули.

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

Необхідність, зміст і значення державного регулювання страхової діяльності. Система методів державного регулювання. Пряма участь держави. Законодавче регулювання. Типи систем страхового регулювання. Основні етапи становлення законодавчого регулювання страхової діяльності в Україні. Страховий нагляд за діяльністю суб'єктів страхових відносин. Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України. Ліцензування страхової діяльності. Необхідні умови та документи для отримання ліцензії на здійснення страхової діяльності.

Тема 7. Особисте страхування

Сутність і необхідність особистого страхування. Накопичувальне страхування. Ризикове страхування. Страхування життя. Застрахований. Вигодонабувач. Таблиця смертності. Страхування на випадок смерті. Страхування на дожиття. Змішане страхування життя. Тимчасове страхування. Довічне страхування. Види тимчасового страхування. Викупна сума.

Обов'язкове страхування від нещасних випадків. Добровільне страхування від нещасних випадків.

Медичне страхування та його розвиток в Україні. Способи фінансування охорони здоров'я. Системи соціального медичного страхування. Страхова медицина. Медичне страхування. Обов'язкове медичне страхування. Добровільне медичне страхування. Принципи медичного страхування.

Додаткове пенсійне страхування. Види довічних пенсій. Види додаткового пенсійного страхування.

Тема 8. Страхування майна

Загальна характеристика майнового страхування. Класифікація майнового страхування. Основні умови страхування майна. Страхова оцінка. Системи страхового забезпечення. Умовна франшиза. Безумовна франшиза.

Страхування транспортних засобів і вантажів. Страхування "каско". Страхування "карго".

Особливості морського страхування.

Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств. Страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Аграрний страховий пул. Об'єкти сільськогосподарські страхування. Страхові випадки. Визначення збитку.

Страхування майна громадян. Дія договору страхування. Страхова сума застрахованого предмета домашнього майна. Надання страхувальникам пільг у практиці страхування. Особливості у розрахунку розміру збитку при страхуванні майна.

Тема 9. Страхування відповідальності

Економічна суть, необхідність та особливості страхування відповідальності. Учасники страхування відповідальності. Ліміт відповідальності страховика.

Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Моторне (транспортне) страхове бюро України. Виплата страхового відшкодування

третій особі.

Страховання відповідальності вантажоперевізника. Страховання відповідальності позичальника за непогашення кредиту. Екологічне страхування. Страховання відповідальності товаровиробників та якість продукції. Страховання відповідальності роботодавців за збиток, спричинений здоров'ю їх працівників.

Страховання майна від вогню та інших небезпек. Основні умови страхування.

Ризик у підприємстві та необхідність страхування. Страховання виробничих ризиків. Страховання від перерв у виробництві. Страховання депозитних і кредитних ризиків.

Тема 10. Перестраховання і співстраховання

Необхідність і сутність перестраховання, стан і перспективи його розвитку. Суб'єкти перестраховання. Ринки перестраховання. Вимоги, що ставляться до перестраховання ризиків у нерезидентів.

Методи перестраховання. Факультативне перестраховання. Облігаторне перестраховання. Порівняльний аналіз методів перестраховання.

Форми проведення перестраховальних операцій. Пропорційне перестраховання. Квотні та ексцедентні договори пропорційною перестраховання, їх характеристика, переваги та недоліки.

Непропорційне перестраховання: на базі ексцеденту збитку, на базі ексцеденту збитковості.

Співстраховання та механізм його застосування.

Тема 11. Доходи, витрати та прибуток страховика.

Особливості та принципи фінансово-економічної діяльності страховика. Склад та економічний зміст доходів страховика. Доходи від страхової діяльності.

Зароблені страхові премії як основне джерело доходів страховика. Доходи від перестраховальних операцій. Склад доходів страховика. Доходи від страхової діяльності. Страхова премія, порядок її визначення. Доходи від інвестування тимчасово вільних коштів.

Склад та економічний зміст витрат страховика. Собівартість страхової послуги. Витрати на здійснення страхових операцій. Виплати страхового відшкодування і страхових сум.

Відрахування в запасні фонди або резерви внесків. Витрати на превентивні заходи. Витрати на ведення страхової справи. Інші витрати страховика.

Оподаткування страховиків згідно норм Податкового кодексу України.

Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії

Поняття фінансової надійності страховика та її значення. Формування збалансованого страхового портфеля.

Фінансові методи забезпечення надійності страхових компаній. Платоспроможність страховика, умови її забезпечення. Власні кошти страховика. Статутний і гарантійний фонди страховика. Показники платоспроможності. Фактичний і нормативний запаси платоспроможності, порядок їх обчислення. Страхові резерви, їх види. Технічні резерви, їх склад та порядок формування.

Призначення і використання фондів в страхуванні, їх роль у забезпеченні фінансової надійності страховика. Запасні, резервні та інші фонди страхової організації.

Обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика. Система управління ризиками страховика.

Оцінка фінансового стану страховика. Значення, завдання та інформаційна база оцінки фінансового стану. Фінансова звітність страхових організацій і її використання в оцінці фінансового стану. Система показників і методи оцінки фінансового стану.

Структура навчальної дисципліни

№ теми	Назва тем	Кількість годин за ОПП			С	ІЗ	
		Всього	В тому числі				
			Л	ПР			
1	Сутність, принципи і роль страхування.	7	2	2	2	20	МК
2	Класифікація страхування.	7	4	2	6		
3	Страхові ризики та їх оцінка.	7	2	2	6		
4	Страховий ринок.	7	2	2	6		
5	Страхова організація.	7	2	2	6		
6	Державне регулювання страхової діяльності.	7	2	2	6		
7	Особисте страхування.	10	4	2	6		
8	Страхування майна.	10	4	2	6		
9	Страхування відповідальності.	8	4	2	6		
10	Перестраховання і співстрахування.	11	4	2	6		
11	Доходи, витрати та прибуток страховика.	7	4	4	6		
12	Фінансова надійність страхової компанії.	10	4	4	6		
Разом		150	40	28	82		екзамен

Тематичний план лекційних занять

№ заняття	Тема та короткий зміст заняття	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування. 1. Необхідність і форми страхового захисту 2. Сутність і функції страхування 3. Принципи страхування	2
2	Тема 2. Класифікація страхування. 1. Види класифікації страхування та їх значення 2. Класифікація страхування за об'єктами 3. Обов'язкове і добровільне страхування	4
3	Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка. 1. Поняття та види ризиків 2. Ризик-менеджмент у страхуванні 3. Оцінка ризиків та актуарні розрахунки	2
4	Тема 4. Страховий ринок. 1. Поняття страхового ринку та його структура 2. Страхові посередники, їх роль на страховому ринку 3. Зміст та основні умови договору страхування	2
5	Тема 5. Страхова організація. 1. Організаційні форми страховиків 2. Організаційна структура та управління страховими компаніями 3. Об'єднання страховиків та їх функції	2
6	Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності. 1. Необхідність, мета та значення державного нагляду за страховою діяльністю 2. Система державного нагляду за страховою діяльністю в Україні 3. Ліцензування страхової діяльності та контроль за її проведенням	2
7-8	Тема 7. Особисте страхування. 1. Сутність і необхідність особистого страхування 2. Страхування життя. 3. Страхування від нещасних випадків 4. Медичне страхування та його розвиток в Україні. 5. Додаткове пенсійне страхування	4
9-10	Тема 8. Страхування майна. 1. Загальна характеристика майнового страхування 2. Страхування транспортних засобів і вантажів 3. Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств 4. Страхування від вогню та стихійних явищ	4

11	Тема 9. Страхування відповідальності. 1. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів 2. Страхування інших видів відповідальності	4
12-13	Тема 10. Перестраховування і співстраховування. 1. Економічний зміст перестраховування та його значення 2. Методи перестраховування 3. Форми проведення перестраховувальних операцій 4. Співстраховування та механізм його застосування	4
14	Тема 11. Доходи, витрати та прибуток страховика. 1. Фінанси страхових організацій 2. Доходи і витрати страховика 3. Оподаткування страхових компаній	4
15-16	Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії. 1. Поняття фінансової надійності страховика та умови її забезпечення 2. Страхові резерви 3. Оцінка фінансового стану страховика	4
		40

Тематичний план семінарських (практичних) занять

№ заняття	Тема та короткий зміст заняття	Кількість годин
1	Семінарське заняття № 1 (теми 1, 2)	4
2	Семінарське заняття № 2 (тема 3, 4)	4
3	Семінарське заняття № 3 (теми 5, 6)	4
4	Практичне заняття № 1 (тема 7)	2
5	Практичне заняття № 2 (тема 8)	4
6	Практичне заняття № 3 (тема 9)	2
7	Практичне заняття № 4 (тема 10)	4
8	Практичне заняття № 5 (теми 11, 12)	4
	Разом семінарських і практичних занять	28

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

1. Необхідність і форми страхового захисту.
2. Страховий фонд страховика, чинники створення.
3. Страхування як необхідний елемент ринкової економіки.
4. Історія виникнення та розвитку страхування.
5. Місце страхування в системі економічних категорій та його функції.
6. Еволюція страхування в Україні.
7. Принципи страхування.

8. Класифікація страхування та її значення.
9. Класифікація страхування за об'єктами.
10. Класифікація страхування за юридичними ознаками. Класифікація за формами проведення.
11. Обов'язкове та добровільне страхування.
12. Поняття і види страхових ризиків.
13. Ризик-менеджмент і страхування.
14. Страховий ризик. Критерії визначення страхового ризику.
15. Види ризиків та їх класифікація.
16. Катастрофічні ризики, їх причини та особливості.
17. Класифікація ризиків залежно від сфери діяльності людини.
18. Етапи управління ризиком.
19. Аналіз та оцінка ризику.
20. Тарифна ставка: структура і методи розрахунку.
21. Страховий ринок та його структура.
22. Об'єктивні передумови розвитку страхового ринку.
23. Суб'єкти страхового ринку.
24. Страховий продукт. Концепції страхового продукту.
25. Інфраструктура страхового ринку.
26. Роль посередників на страховому ринку.
27. Функції посередників на страховому ринку.
28. Стан і перспективи розвитку страхового ринку в Україні.
29. Маркетинг у страхуванні.
30. Формування та управління страховим портфелем.
31. Класифікація страхових продуктів у страховому портфелі.
32. Роль реклами в страховій діяльності.
33. Договір страхування. Взаємодія сторін договору страхування.
34. Організаційні форми страховиків.
35. Стратегія страхової компанії.
36. Філія страховика.
37. Ресурси страхової компанії.
38. Рейтингу страхуванні. Типи рейтингу.
39. Органи управління страховою компанією та їх функції.
40. Об'єднання страховиків та їх функції.
41. Кептивні страхові компанії, особливості діяльності.
42. Товариства взаємного страхування, причини виникнення та особливості діяльності.
43. Структура страхових компаній.
44. Необхідність державного регулювання страхової діяльності.
45. Органи нагляду за страховою діяльністю та їх функції.
46. Контроль за діяльністю страховиків.
47. Страхування життя як особливий вид особистого страхування.
48. Умови укладання договорів страхування життя.
49. Змішане страхування життя.
50. Сторони договору страхування життя, їх права та обов'язки.
51. Страхування ренти.
52. Страхування пенсій.

53. Поняття, зміст і основні вимоги до страхових договорів.
54. Права та обов'язки суб'єктів страхового зобов'язання.
55. Процедура підготовки та укладання страхового договору.
56. Вирішення спорів і припинення дії договору.
57. Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків.
58. Індивідуальне та колективне добровільне страхування від нещасних випадків.
59. Обов'язкове медичне страхування.
60. Добровільне медичне страхування.
61. Страхування майна на випадок вогню, стихійного лиха та крадіжки.
62. Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств.
63. Страхування технічних ризиків.
64. Організаційні форми страхування кредитів.
65. Страхування депозитів.
66. Страхування від втрат прибутку.
67. Страхування транспортних засобів та вантажів.
68. Авіаційне страхування.
69. Страхування наземного транспорту.
70. Страхування вантажів.
71. Страхування майна громадян.
72. Страхування тварин як вид майнового страхування.
73. Страхування домашнього майна.
74. Поняття страхування відповідальності та його види.
75. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.
76. Страхування відповідальності перевізників вантажів.
77. Страхування відповідальності роботодавців.
78. Страхування відповідальності виробника за якість продукції.
79. Страхування професійної відповідальності.
80. Особливості екологічного страхування.
81. Сутність і роль перестраховання.
82. Методи перестраховання та форми проведення даних операцій.

**Розподіл балів, які отримують студенти за 1 модулем
(підсумкова оцінка розраховується як середня арифметична)**

Лекційні та практичні заняття								Сума
Модуль 1								50
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема xx	Тема xx	
3	3	6	6	3	3	3	3	
Самостійна робота								20
Модульна контрольна робота								30
Всього:								100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Законодавчі і нормативні документи

1. Про страхування : Закон України від 7 бер. 1996 р. № 85/96-ВР.
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 лип. 2001 р. № 2664-III.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV.
4. Методика формування резервів із страхування життя : затверджена розпорядженням Державної комісії, з регулювання ринків фінансових послуг України від 27 січн. 2004 р. № 24.
5. Методика формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя затверджена розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17 груд. 2004 р. № 3104. Про акціонерні товариства : Закон України від 17 вер. 2008 р.
6. Вимоги до організації і функціонування системи управління ризиками у страховика : затверджені розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 4 лют. 2014 р. № 295.
7. Про страхування. Проект Закону України від 06.02.2015 р. № 1797-1.
8. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 2 бер. 2015 р. № 222-УІІІ.
9. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів) : затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 7 груд. 2016 р. № 913.
10. Додаткові вимоги до договорів страхування життя : затверджені розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері

ринків фінансових послуг від 1 черв. 2017 р. № 2172.

11. Вимоги до методики розрахунку викупної суми за договором страхування життя : затверджені розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 14 лист. 2017 р. № 4258. Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика : затверджене розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 7 черв. 2018 р. № 850.

Література

1. Аранчій В. І., Остапенко О. М., Остапенко Т. М. Страхувальний менеджмент : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2018. 252 с.
2. Безугла В. О., Постіл І. І., Шаповал Л. П. Страхування: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 582 с.
3. Говорушко Т. А., Стецюк В. М. Страхування: навч. посіб. За ред. Т. А. Говорушко. Львів: Магнолія 2006, 2014. 328 с.
4. Горбач Л. М., Кадебська Е. В. Страхування : Підручник. Київ : Кондор,
5. 544 с.
6. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
7. Журавльова Т. О., Дем'янчук М. А. Страхування : навч. посіб. Одеса,
8. 296 с.
9. Плиса В.Й. Страхування: Підручник, 2-ге вид, виправлене й доповнене. Київ : Каравела, 2019. 512 с.
10. Попова Л.В., Марич М.Г., Федішин М.П. Міжнародне страхування: навч. посіб. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2019. 184 с.
11. Русул Л.В. Ризик-менеджмент у страхуванні: навч. посіб. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2018. 83 с.
12. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.
13. Страхування : Підручник. За ред. В. Д. Базилевича. Київ : Знання, 2008. 1019 с.
14. Страхування : практикум: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і доп. За ред. В. Д. Базилевича. Київ : Знання, 2011. 607 с.
15. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посіб. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
16. Ткаченко Н. В. Страхування: навч. посіб. Київ: ЛіраК, 2007. 376 с.

